

Прочитайте уважно текст і виконайте завдання.

Хліб в українській обрядовості

Здавна народ України славився своєю гостинністю, бо «веселий гість – дому радість». Споконвіку на столі, застеленому барвистим вишитим рушником, лежав хліб, а поруч нього – сіль. Хліб – один із найдавніших і найважливіших символів української обрядовості. При цьому його ужиткова функція відходить на другий план, а головною стає символічність. Чільне значення мав хліб у родильній та поховальній обрядовості, у проведенні календарних і трудових свят. Традиції, пов'язані з хлібом, який уособлює повагу до праці, кращі моральні засади, продовжують жити і сьогодні.

В українського народу існує багато видів обрядового хліба.

Усі види весільного печива виражали ідею єдності родини, міцності шлюбу, продовження роду, благополуччя і злагоди в сім'ї. Сюди слід віднести верч – весільний обрядовий хліб. Ним обмінювалися на весіллі родини: молодий привозив верч для тещі, а молода – для свекрухи. Дивень – обрядовий хліб, аналогічний за своїм ритуальним призначенням калачеві. Його виробляли з плетінки втрое чи вчетверо, а потім молода дивилась на молодого, звідки, очевидно, й походить його назва. Коровай – обрядовий весільний хліб, **пошире(н/нн)ий**¹ серед багатьох слов'янських народів. Коровай символізував гідність, достаток, красу молодих на весіллі. Ще й досі при виготовленні **корова(ю/я)**² дотримуються звичаїв, що йдуть із глибокої давнини. Коровай як символ завершеності аграрного року випікали й на обжинки: разом із обжинковим снопом він є одним з найважливіших символів-атрибутів свята врожаю й майбутнього достатку.

Жайворонки – печиво, що випікали на свято Сорока святих. Їх пекли сорок штук, їли протягом дня, причому лише діти. Вони бігали по селу, підіймали вгору «пташок» та промовляли нехитрі заклики. За повір'ям, ці дії прискорювали повернення птахів із вирію, тобто наближали початок весни. Це обрядове печиво символізувало весну, зустріч із рідною землею, гостинність, відродження природи. До найважливіших **весня(н/нн)их**³ обрядових хлібів належить паска, яку готували до Великодня. Паску **обов(ь/?)язково**⁴ святили в церкві разом з писанками, крашанками та іншими стравами святкового столу. Паску, писанки й крашанки наділяли магичними властивостями та **пр(е/и)писували**⁵ їм цілющу силу. Паска мала символічне значення Бога, єднання людей із **ви(шч/щ)им**⁶ розумом, слугувала обереговим знаком перед силами зла.

Весільний коровай, великоднє печиво, святочні пироги вважаються символами астральної тріади: місяця, сонця і зорі або місяця, сонця і Господа. Про це свідчать весільні пісні, щедрівки, колядки, веснянки. **(До)речі**⁷, **ідуч(і/и)**⁸ на весілля, люди несли господарю два **хліб(и/а)**⁹ (символи сонця і місяця), а господині несли по **мис(ц/к)і**¹⁰ білого борошна (просліджується подвійна символіка – ясність білого борошна, округлість миски).

(За Л. Кожуховською)

№ з/п	Завдання	Оцінювання	
1.	<p><i>Спираючись на прочитаний текст, дайте письмові відповіді на кожне питання одним реченням.</i></p> <p>А. Де використовували хліб?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Б. Про які види весільних хлібів ідеться в тексті, і що вони символізують?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>В. Які хліби і з якою метою випікали українці навесні?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Г. Що засвідчують символи астральної тріади?</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8
2.	<p><i>Визначте словосполучення, характерні для наукового стилю. Підкресліть їх.</i></p> <p>Дзвінкоголосі солов'ї, терморегуляція організму, дієприслівниковий зворот, розмова з татом, броунівський рух, весняний вечір, порядок денний, реакція гідролізу, смачний сніданок, весела пісня.</p>	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
3.	<p><i>Доберіть до виділених слів антоніми з тексту і запишіть їх через риску:</i></p> <p>а) сумний гість – _____;</p> <p>б) сповільнювали повернення – _____;</p> <p>в) віддаляли початок – _____;</p> <p>г) символ початку року – _____;</p> <p>г) сили добра – _____.</p>	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5

8.	<p>Відновіть текст вірша, додавши, де потрібно, на місці крапок відповідні літери чи апостроф.</p> <p>Хліб на стол... . Пахучий і рум...яний. Неначе со...нце встало з-за гори. Лоскоче душу хліб святий, духм...яний, Неначе каже: «Їж мене, б...ри!» На рушнику гаптованім, строкатім, Що мама вишила, давно оте було. Блаже...ий хліб. Молитвою у хат... Враз ро...далося. Наче зацв...ло. А за вікном – жоржини гордовиті Наївно знову стукають в ши...ки. І чисті роси, сонцем не допиті, Вже напувають житні колоски. (Дмитро Білоус)</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
9.	<p>Відредазуйте речення.</p> <p>А. Молодий машиніст у двадцять годин зупинив на станції електровоз, зворушений до сліз новиною.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Б. Присівши на крісло, у дідуса з рук випали газети, напечатані тиждень тому.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 L 0 1 2	L 0 1 2 L 0 1 2
10.	<p>Запишіть слова, знявши риску:</p> <p>а) хліб/сіль – _____;</p> <p>б) по/людськи – _____;</p> <p>в) будь/коли – _____;</p> <p>г) на/впростець – _____;</p> <p>г) без/сумніву – _____.</p>	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5
11.	<p>Доповніть частини речень так, щоб утворилися складні речення відповідного типу.</p> <p>А. Складносурядне речення.</p> <p>З давніх-давен хліб вважали основою життя, символом добробуту і багатства _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2	L 0 1 2

	<p>Б. Складнопідрядне з підрядною означальною.</p> <p>Про ставлення українського народу до хліба створено багато мудрих прислів'їв та приказок _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2	L 0 1 2
12.	<p>Вставте пропущені розділові знаки.</p> <p>Процес випікання короваю починався з просіювання борошна. Тісто замішували чоловіки жінки не могли навіть глянути в діжу – це було суворо заборонено. Тільки чоловік мав право всаджувати до печі коровай а от за лопати могли потриматися всі родичі молодої що були в хаті. Ці обряди та ритуали мали дуже просту символіку піч та діжа уособлювали жіноче лоно, тому порушувати традиції та заборони було категорично не можна щоб не призвести молоду до безпліддя. Коровай зверху прикрашався різними візерунками. Часто серед них можна було зустріти мотиви світового дерева, колосся це все було символами добробуту. Нагорі виліплювали та садовили пташок. Зображення сонця та місяця на короваї означало саме подружжя. У випечений хліб іноді вставлялись гілочки дерева всередину клались дрібні гроші.</p> <p style="text-align: right;"><i>(За Л. Кожуховською)</i></p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7	L 0 1 2 3 4 5 6 7
13.	<p>Виходячи з розуміння вами проблематики тексту «Хліб в українській обрядовості», сформулюйте дві поради сучасникам.</p> <p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3
14.	<p>Запишіть двома поширеними реченнями ваше розуміння прислів'я «Хліб – усьому голова».</p> <p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3

15.	<p>Напишіть оголошення, в якому має бути наступна інформація:</p> <ul style="list-style-type: none"> – під час проведення Тижня української мови та літератури відбудеться позакласний захід; – тема: «Не кидайсь хлібом – він святий!». – відбудеться 29 травня 2024 року; п’ятниця; – запрошуються учні 8-12 класів; – час: 13:00; – актовий зал ліцею; – організатори: організаційний комітет. 	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3 4 5 6 7 L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3 4 5

Усього – 100 б.